

ביאורים

הנבואה היא יכולת ראייה רוחנית, קליטת המסר האלוהי המושפע על הנביא, באמצעות הכוח המדמה שלו. בראייה גשמית יש דרגות שונות, יש בעלי ראייה חדה ויש בעלי ראייה מטושטשת. גם בכוח השכלי ישנם הבדלים בין אנשים שונים, במידת ההבנה של רעיונות מופשטים. כך גם בנבואה, יש בין הנביאים מדרגות רבות, והן נובעות ממידת ההכשרה הרוחנית. כל הנביאים 'רואים משהו' ומבינים משהו, אבל כל אחד בצורה אחרת, ברורה יותר או ברורה פחות. אולם כל הנביאים שונים באופן מהותי, ממי שנעדר ממנו לגמרי 'החוש הנבואי', שאינו רואה דבר בממד הזה.

הנבואה היא שחרור ממגבלות הגוף. לאדם יש יכולות רוחניות גבוהות מאוד, מעבר לתפיסה הרגילה שלנו, והנבואה המביאה פוטנציאל זה לידי מימוש, אינה יכולה להיקלט במתכונת החיים הנורמאלית. לכן קבלת הנבואה מלווה בזעזוע של כל המערכות הגופניות, ונעשית רק בשעת שינה כאשר הגוף פעיל באופן חלקי בלבד (פרט למשה רבנו).

הנבואה, אצל רוב הנביאים (פרט למשה רבנו) היא, למעשה, כמעין חלום. השגת הנבואה נעשית על ידי כוח הדמיון, כמו כל חלום, אלא שהחלום הנבואי מלווה בתחושת ודאות של קליטת מסר נבואי. ה' לא 'מתקשר' עם הנביא ישירות דרך השכל, אלא בצורה עקיפה דרך כוח הדמיון, על ידי מבין הנביא בשכלו את הדעה שה' מעביר עליו.

הנבואה, בניגוד לרוח הקודש, איננה תוצאה טבעית, אלא תלויה ברצון ה'. גם אם הנביא יעבור את כל מסלול ההכשרה הנדרש, לא מובטח לו שהוא יקבל נבואה. מאידך, הנבואה גם איננה תוצאה מקרית. מי שלא טיפח את האישיות הרוחנית שלו, ולא רכש את התנאים הנדרשים, בודאי לא יזכה לנבואה.

הנבואה איננה תוצר של צמצום האישיות, אלא נובעת דווקא מהרחבת כוחות הנפש. לכן בנוסף להכשרה השכלית והנפשית, הנבואה חלה רק במצב של שמחה, שמבטאת הרמוניה ושלמות בנפש האדם.

הרחבות

• בין נביא לנביא

כָּךְ בְּנְבוּאָה - נְבִיא גְדוֹל מְנַבֵּא. בעניין ההבדל ברמת הנבואה בין הנביאים, הרחיב הרמב"ם בחיבורו שמונה פרקים: "יש מן הנביאים מי שיראה את השם יתברך מאחרי מחיצות רבות, ומהם מי שיראהו מאחרי מחיצות מועטות - לפי קרבתם אל השם יתברך ולפי מעלתם בנבואה". ממשיך לבאר מהו הגורם להבדל הזה בין הנביאים: "והכונה בזה הענין... שהמעלות, מהן - מעלות שכליות, ומהן - מעלות המידות. וכן הפחיתות, מהן פחיתות שכליות: כסכלות, ומיעוט ההבנה... ומהן פחיתות המידות: כרוב התאוה, והגאווה, הריגז, והכעס והעזות, ואהבת הממון והדומה להן... ואלו הפחיתות כולן הן מחיצות המבדילות בין האדם ובין השם יתברך" [שמונה פרקים ז].

• מדוע בזמן הנבואה כוח הגוף כושל

וְכָל, כְּשִׁמְתַנְבְּאִין - אַבְרִיהֶן מוֹדְעֵעֵינוּ, וְכַח הַגּוּף כּוֹשֵׁל. הנבואה דורשת שלמות. היינו מצפים שבשעת הנבואה יהיה הנביא שלם בכוחות הנפש והגוף. אם-כן, מדוע דווקא אז כל גופו נחלש? בפירוש הכתב והקבלה מבואר שזה משום שהכוחות החושיים מונעים מהנפש להגיע למדרגת הנבואה: "שאר הנביאים חומר גופם היה מעכב אותם מהשראת הנבואה אליהם... כל זמן השתתפות נפשם עם חומר גופם. לכן איביריהם היו מודעויעים תחילה, וכשל כח גופם עד שתתפשט הנפש מן גשמיותו... ותישאר לבדה פנים מן הגוף, אז תחול עליהם הנבואה, או כשהוא ישן ששמרין לנפשו המסתלשת אז מן הגוף... אמנם משה רבנו עליו השלום לגודל טוהר חומריו הזך והנקי לא נמנעה ממנו הנבואה גם בהקיץ" [במדבר יב, ז].

ובמקום אחר פירש הכתב והקבלה שהחלשת הגוף באה "כדי שלא תהיה בהם מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא מהבלי הזמן ותחבולותיו, ותהיה דעתם פנוי תמיד למעלה, להבין הדברות הקדושות והטהורות שיצאו מפי הקדוש ברוך הוא, ולהסתכל בפנימית כוונתם" [דברים ה, כג].

לרפואת נתנאל בן זהבה הי"ו

מעלות שונות
בנביאים

ב, הַנְּבִיאִים - מַעְלוֹת מַעְלוֹת הֵן; כְּמוֹ שֵׁישׁ בַּחֲכָמָה חָכֵם גְּדוֹל מַחְבְּרוֹ, כֶּךָ בְּנְבוּאָה - נְבִיא גְדוֹל מְנַבֵּא. וְכָל אֵין רוֹאִין מְרָאָה הַנְּבוּאָה אֶלָּא בַּחֲלוֹם בַּחַזְיוֹן הַלַּיְלָה אוֹ בַּיּוֹם אַחַר שֶׁתִּפְּל עֲלֵיהֶן תְּרַדְמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּמִרְאָה אֱלֹוֹי אֲתוֹדַע, בַּחֲלוֹם אֲדַבֵּר בוֹ" (במדבר יב, ו).

ב, וְכָל, כְּשִׁמְתַנְבְּאִין - אַבְרִיהֶן מוֹדְעֵעֵינוּ, וְכַח הַגּוּף כּוֹשֵׁל, וְעֵשֶׂתוֹנוֹתֵיהֶם מְטַרְפוֹת, וְתִשָּׂאֵר הַדְּעָה פְּנוּיָה לְהַבִּין מַה שֶׁתִּרְאָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַבְרָהָם: "וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלְתָ עָלַי" (בראשית טו, יב), וְכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּדָנְיָאֵל: "וְהוֹדִי נְהַפֵּךְ עָלַי לְמִשְׁחִית וְלֹא עֲצַרְתִּי כַח" (דניאל יח).

ג, הַדְּבָרִים שֶׁמוֹדְעִים לְנְבִיא בְּמִרְאָה הַנְּבוּאָה - דֶּרֶךְ מִשָּׁל מוֹדְעֵינוּ לוֹ, וּמִדָּ יַחֲקֵק בְּלְבוֹ פִּתְרוֹן הַמִּשָּׁל בְּמִרְאָה הַנְּבוּאָה, וַיִּדַע מַה הוּא; כְּמוֹ הַסֵּלֶם שֶׁרָאָה יַעֲקֹב אֲבִינוֹ וּמְלֶאכִים עוֹלִים וַיִּוֹרְדִים בוֹ, וְהוּא הָיָה מִשָּׁל לְמַלְאָכוֹת וְשֶׁעָבֹדוּ, וְכְמוֹ הַחַיִּית שֶׁרָאָה יַחֲזַקְאֵל, וְהַסִּיר הַנְּפוּחַ וּמִקֵּל שֶׁקָּד שֶׁרָאָה יִרְמְיָה, וְהַמְּגֵלָה שֶׁרָאָה יַחֲזַקְאֵל, וְהָאִיפָה שֶׁרָאָה זְכַרְיָה.

ג, וְכֵן שָׂרָה הַנְּבִיאִים: יֵשׁ מִהֶן אוֹמְרִין הַמִּשָּׁל וּפְתָרוֹנוֹ, כְּמוֹ אֵלוֹ, וַיֵּשׁ מִהֶן אוֹמְרִין הַפְּתָרוֹן בְּלִבָּד; וּפְעָמִים אוֹמְרִין הַמִּשָּׁל בְּלִבָּד בְּלֹא פִתְרוֹן, כְּמִקְצַת דְּבָרֵי יַחֲזַקְאֵל וְזְכַרְיָה. וְכָל אֵין בְּמִשָּׁל וְדֶרֶךְ חִידָה הֵם מִתְנַבְּאִין.

ד כל הנביאים - אין מתנבאין בכל עת שירצו, אלא מכוּנִין דַּעְתָּן, וַיִּוֹשְׁבִין שְׁמַחִים וְטוֹבֵי לֵב וּמְתַבּוֹדְדִין, שֶׁאֵין הַנְּבוּאָה שׁוֹרָה לֹא מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וְלֹא מִתּוֹךְ עֲצָלוֹת, אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה. לְפִיכָךְ, בְּנֵי הַנְּבִיאִים - "לְפָנֵיהֶם נִבֵּל וְתָף וְחִלְלִל וְכֹזֵר" (שמואל א יח), וְהֵן מְבַקְשִׁין הַנְּבוּאָה. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִמָּה מִתְנַבְּאִים" (שם), כְּלוֹמֵר מְהֻלְכִין בְּדֶרֶךְ הַנְּבוּאָה עַד שֶׁיִּנְבְּאוּ, כְּמוֹ שֶׁאֲתָה אוֹמֵר 'פְּלוּנִי מִתְגַּדֵּל'.

ה אלו שהן מבקשין להתנבא הם הנקראין 'בְּנֵי הַנְּבִיאִים'. וְאֵף עַל פִּי שֶׁמְכוּנִין דַּעְתָּן - אֶפְשָׁר שֶׁתִּשָּׂרָה שְׂכִינָה עֲלֵיהֶן, וְאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תִשָּׂרָה.

שני סוגי נבואה הם: (1) **בַּחֲלוֹם בַּחַזְיוֹן הַלַּיְלָה** - במהלך השינה, כשמימלא החושים שובתים (מ"ג בל"ז); (2) **בַּיּוֹם אַחַר שֶׁתִּפְּל עֲלֵיהֶן תְּרַדְמָה** - כעין שינה. וְעֵשֶׂתוֹנוֹתֵיהֶם מְטַרְפוֹת - כל מחשבותיהם מתרוקנות ואובדות (ראה תהילים קמו"ד; פה"מ ברכות ה"ה), מלבד מחשבת הנבואה עצמה. **וְהוֹדִי נְהַפֵּךְ עָלַי לְמִשְׁחִית** - [הנבואה סיערה אותי וטלטלה אותי] וְלֹא עֲצַרְתִּי כַח. **הַסֵּלֶם שֶׁרָאָה יַעֲקֹב** - בראשית כח, יב (פתרונות נוספים לחלום מצויים במקומות אחדים במו"ג). **הַחַיִּית שֶׁרָאָה יַחֲזַקְאֵל** - יחזקאל פרק א ופרק י (ראה מו"ג ג א, י). **וְהַסִּיר הַנְּפוּחַ וּמִקֵּל שֶׁקָּד שֶׁרָאָה יִרְמְיָה** - ירמיה א, י-י"ד. **וְהַמְּגֵלָה שֶׁרָאָה יַחֲזַקְאֵל** - יחזקאל ב, ט. **וְהָאִיפָה שֶׁרָאָה זְכַרְיָה** - זכריה ה, ו (למשלים אלו ראה מו"ג ב, ב, מנ. וכל מו"ג נ מוקדש לביאור המשלים). **דֶּרֶךְ חִידָה** - סוד ורמוז שהנביא צריך להבינם לפי כוחו. **אֵין מִתְנַבְּאִין בְּכָל עַת שִׁירָצוּ** - אלא ברצון ה' (הקיים תמיד. ראה מו"ג א, י). **שֶׁאֵין הַנְּבוּאָה שׁוֹרָה וְכו'** - "וזהו הסיבה העצמית הקרובה לסילוק הנבואה בזמן הגלות בלי ספק, איזו עצלות או עצבות יהיו לאדם באיזה מצב שיהיה יותר מהיותו עבד נשלט ומשועבד לבורים הרשעים, אשר צירפו העדר ההיגיון האמתי ושלמות התאוות הבהמיות" (מ"ג בל"ז). **מִתְנַבְּאֵל** - הולך וגדל. והמתנבא עדיין אינו נביא המקבל מדע מאת הבורא.

